

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Marpes, Fårö socken, Gotlands kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att förklara det på bifogade karta, bilaga 2, avgränsade området som naturreservat med de föreskrifter som anges nedan. Reservatets gränser utmärks i fält.

Naturreservatets namn skall vara *Marpes*.

Uppgifter om naturreservatet

<i>Namn</i>	Marpes
<i>Län</i>	Gotland
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Socken</i>	Fårö
<i>Natura 2000-område</i>	SE0340153, Marpesträsk
<i>Läge</i>	Ca 2,5 km NV Fårö kyrka (se översiktskartan, bilaga 1).
<i>Kartblad</i>	Ekonomiska kartbladen 07J5i och 07J5j
<i>Gräns</i>	Mitten av den heldragna svarta linjen på bifogad karta, bilaga 2.
<i>Areal</i>	151 hektar varav 112 hektar land och 39 hektar vatten
<i>Berörda fastigheter och fastighetsägare</i>	Fårö Marpes 1:16. Ägare: Karl Gustav Brunsbergs dödsbo, Ödehoburga, Fårö, 620 35 Fårösund. Fårö Marpes 1:21. Ägare: Rolf Edman, Lanså, Fårö, 620 35 Fårösund. Fårö Marpes 1:25. Ägare: Karl-Gustav Brunsbergs dödsbo, Ödehoburga, Fårö, 620 35 Fårösund.

12.8.2005

Dnr 511-2389-04

Fårö Marpes 1:51. Ägare: Frank Söderdahl, Marpes, Fårö, 620 35 Fårösund.

Förvaltare

Länsstyrelsen i Gotlands län

Syftet med reservatet

Syftet med bildandet av naturreservatet Marpes är att genom bl.a. fortsatt betesdrift bevara ett starkt betespräglat område med en mosaik av skogsdungar, öppna alvarmarker, våtar, myrar och strandängar med en artrik flora och flera skyddsvärda fågelarter.

Skäl för beslutet

Området ligger inom område av riksintresse för såväl naturvård som friluftsliv enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Marpesträsk har erhållit högsta värde (klass 1) i länets våtmarksinventering (07J5I12), och sjön är upptagen på Naturvårdsverkets förteckning över särskilt skyddsvärda våtmarker i Sverige, *Myrskyddsplan för Sverige*, vilket innebär att området enligt det av riksdagen fastställda delmålet för miljömålet *Myllrande våtmarker* skall ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.

Området ligger även i en odlingsmiljö (objekt I8001, Mellersta och södra Fårö) som i Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet – *Sverige finaste odlingslandskap* – pekas ut som speciellt skyddsvärt. I Länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering har området bedömts vara av högsta klass.

Området har den 1 april 2004 av regeringen föreslagits till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000 i enlighet med såväl rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter som rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar. De naturtyper och arter som legat till grund för utpekandet är:

- 1160 Stora grunda vikar och sund
- 1220 Flerårig vegetation på steniga stränder
- 1630 Havsstrandängar av Östersjötyp
- 3140 Kalkrika oligomesotrofa vatten med bentiska kransalger
- 6280 Nordiskt alvar och prekambrika kalkhällmarker
- 7210 Kalkkärr med gotlandsag
- 9070 Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ
- 1903 Gulyxne
- A084 Ängshök

- A127 Trana
- A190 Skräntärna
- A193 Fisktärna
- A194 Silvertärna
- A195 Småtärna
- A224 Nattskärna
- A338 Törnskata

Föreskrifter för reservatet

Med stöd av 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning är det förbjudet att:

- uppföra byggnad eller anläggning,
- anlägga väg eller stig,
- dra fram mark- eller luftledning,
- bedriva täkt av berg, grus eller sand,
- gräva, schakta, fylla ut, borra, spränga eller på annat sätt skada mark,
- avverka levande eller dött träd,
- anordna upplag,
- tillföra växtnäringämne eller använda kemiskt bekämpningsmedel.

Utan hinder av ovanstående föreskrifter får förvaltaren vidta de skötselåtgärder som anges i bifogade skötselplan (bilaga 3).

Med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken förpliktas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet inom naturreservatet att tåla

- att reservatsgränsen markeras,
- att skyltar med information om reservatet sätts upp,
- att området betas och att för betet behövliga stängsel, grindar m.m. sätts upp och underhålls,
- att skogen gallras och att området röjs i enlighet med skötselplanen.

Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom området

Utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning är det förbjudet att

- föra motordrivet fordon,
- bryta kvistar eller på annat sätt skada levande eller dött träd,
- avsiktligt döda, skada eller samla in djur,
- göra upp eld,
- vistas på ön Marpesholm med närmaste omgivning (se karta, bilaga 2) under tiden 15 mars-15 juli.

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för förvaltaren att genomföra eller upphandla den skötsel som skall genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan (bilaga 3).

Andra föreskrifter som gäller för området

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet är bl.a. 7 kap 28a-b §§ MB med krav på tillstånd för alla verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 3).

Redogörelse för ärendet

Regeringen föreslog den 1 april 2004 området till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000. Länsstyrelsen har därefter, i juni 2004, låtit Forum Fastighetsekonomi AB värdera den skog som ingår i reservatet. Ett förslag till bildande av ett naturreservat med samma avgränsning som Natura 2000-området har tagits fram under hösten 2004. Förslaget sändes på remiss den 23 november 2004. Förhandlingar om ekonomisk ersättning för det intrång i pågående markanvändning som reservatsföreskrifterna kan komma att medföra har förts med berörda markägare sedan oktober 2004.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (se bilaga 5).

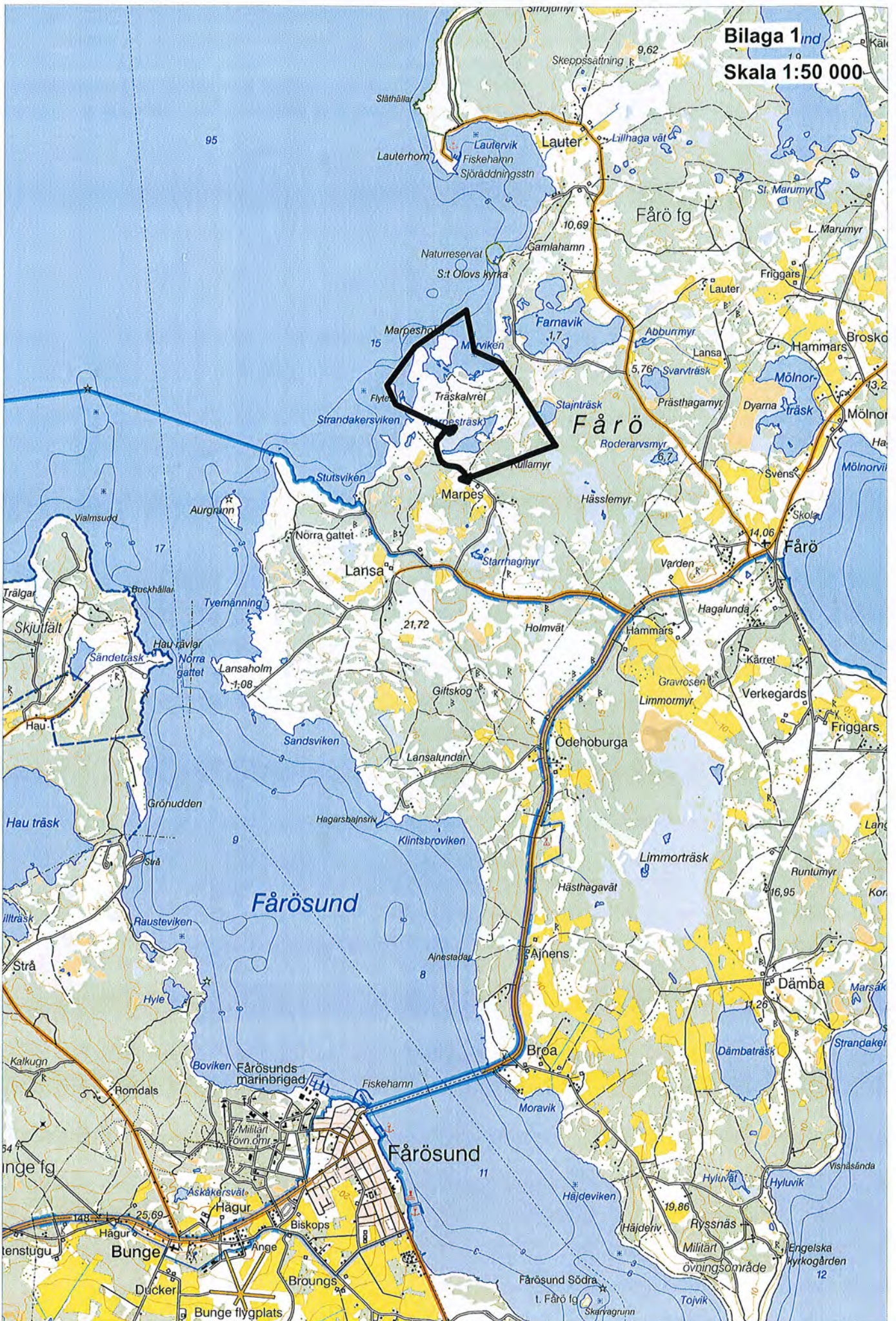
Beslut i detta ärende har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövding Marianne Samuelsson, ordförande, samt ledamöterna Kerstin Blomberg, Lennart Niklasson, Mikael Nilsson, Eva Nypelius, Katrin Rindlaug och Lilian Virgin. Naturvårdshandläggare Stellan Hedgren föredrog ärendet.

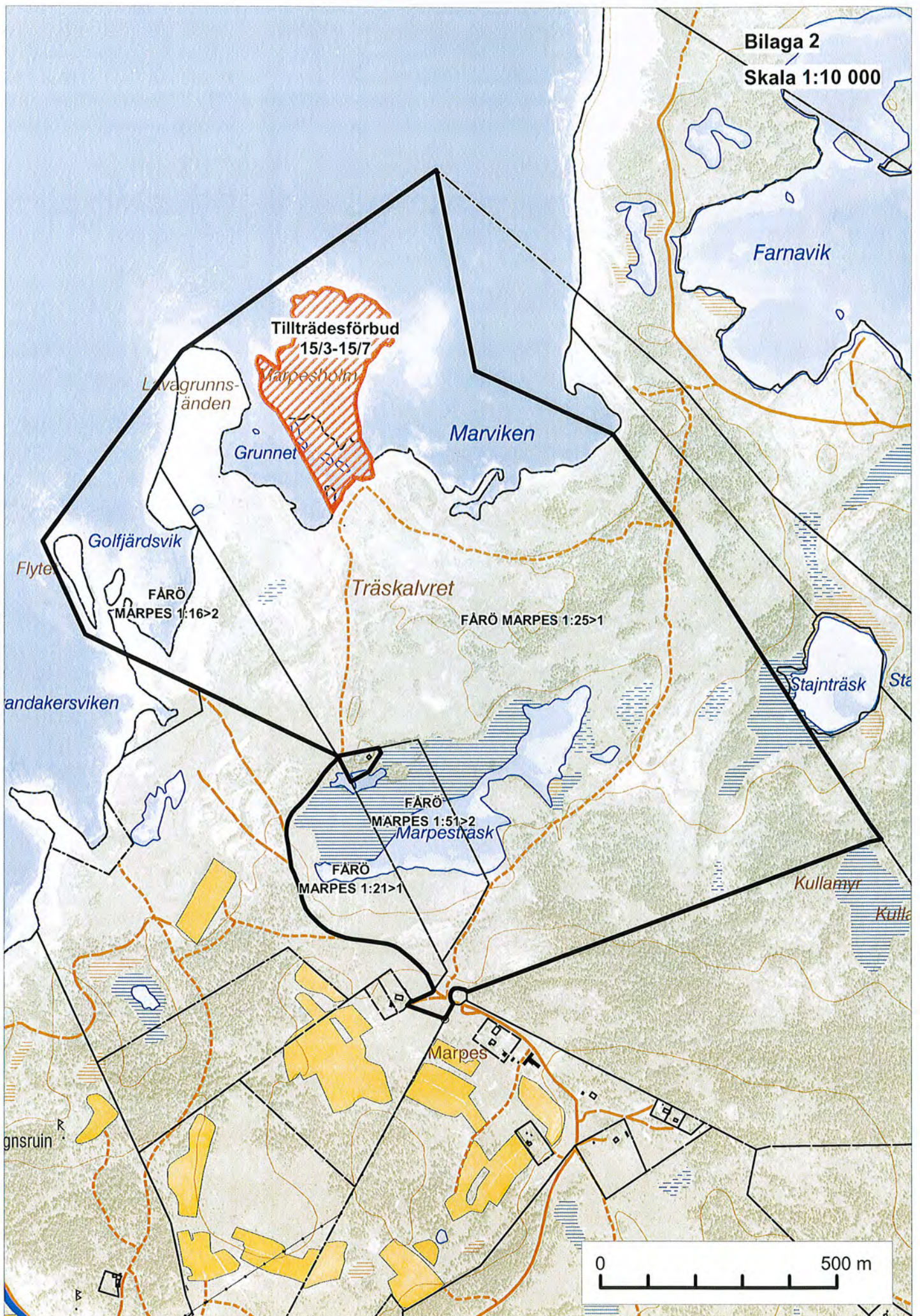
Marianne Samuelsson

Stellan Hedgren

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta visande reservatets avgränsning
3. Skötselplan
4. Jordartskarta
5. Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet Marpes

Beskrivning av området

GEOLOGI

Som framgår av jordartskartan, bilaga 4, så domineras reservatsområdet av hållmarker och alvarmarker där berggrunden endast täcks av en tunt lager av vittringsgrus. Inom några begränsade områden dels i reservatets centrala del, dels i den sydligaste delen finns tjockare jordtäckte i form av svallgrusavlagringar. Delar av Marpesholm liksom stranden innanför Marviken täcks av klapperstensvallar.

VEGETATION

Mer än 85% av reservatet upptas av öppna betesmarker dominerade av gräset fårsvingel, och totalt finns inom området bara 15,2 hektar produktiv skog.

Träskalvret mellan Marpesträsk och havet är stor och variationsrik betesmark som varit i beteshävd under århundraden. Området utgörs av småsjöar, våtar, fukthedar, fuktängar, små agmyrar samt en mindre del strandäng. Vegetationen är örtrik och i gräsrika fuktmarker växer slankstarr, blåtåtel, ryltåg, hirsstarr, hundstarr, älväxing, ärtstarr, spikblad, brunört, axag, knappag, tuvull, tätört, kärrsälting och agnsäv. Mot havet blir vegetationen friskare och här växer salttåg, gulkämpar, krypven, strandkrypa och segstarr.

Marpesträsk är en liten sjö som ligger i en sänka i berggrunden där lösa jordlager nästan helt saknas. Längs södra stranden saknas strandängsvegetation och de karga fukthedarna möter här vid sjökanten. Längs sjöns norra strand löper ett ca 100 m brett bälte med ag. Ute i agbältet finns ett gungfly utbildat med intressant vegetation. Mellan agruggarna växer här dominanta bestånd av trädstarr. Vattenmåra förekommer här rikligt liksom hirsstarr och vattenklöver. Här påträffas även vattenmynta, höstspira, ängsnycklar, vass, storsilesår, rundsilesår, flaskstarr, strandklo, spikblad och dystarr. Gungflyet hyser även ett vackert bestånd av den sällsynta orkidén gulyxne. Flera av exemplaren är 25 centimeter höga och bär 10 blommor.

12.8.2005

Dnr 511-2389-04

Ovan och nedan: Stora delar av reservatet består av en mosaik av gles tallskog och öppna och starkt betespräglade alvarmarker.

12.8.2005

Dnr 511-2389-04

Ovan: Strandängsparti innanför Marpesholm som syns i bakgrunden.

Nedan: Marpesträsk fotograferad från den östra stranden mot sydväst.

Bottenskiktet är mycket väl utvecklat och mossorna växer mattformigt. Helt dominerande är späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Vanligt växer även kärrspärrmossa, spjutmossa, korvskorpionmossa, kärrbryum samt myruddmossa, den sistnämnda en ovanlig art på Gotland. Sjöns norra strand saknar helt strandvegetation, och fukthedar möter det stora agbeståndet. Öster om Marpesträsk finns vidsträckta fukthedar och våtar. Här växer slankstarr, vattenmynta, älväxing, ältranunkel, hirsstarr, strandmaskros och knutnarv.

Djurliv

Någon inventering av områdets djurliv har inte företagits, men av fåglar häckar bl.a. trana och ängshök i Marpesträsk samt vitkindad gås, dvärgmås och skrântärna vid kusten (bl.a. på Marpesholm).

Snok är ganska vanlig i området.

Rikedomen på torrträd och blommande örter gör att området torde ha goda förutsättningar för att hysa en rik insektsfauna. Av intressantare arter som påträffats i området kan nämnas apollofjäril, tallbarkbagge och jättevedbock.

Markanvändning

Skogsbruk

Något modernt skogsbruk har aldrig bedrivits i området, utan alla avverkningar har skett i form av plockhuggning.

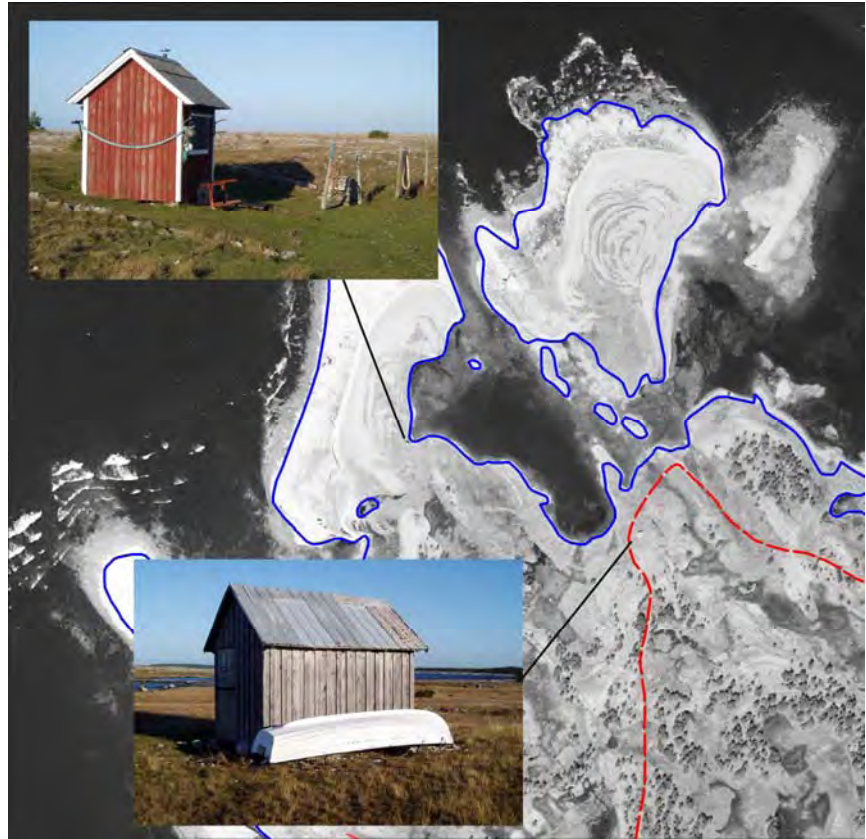
Bete

Området har betats med får sedan mycket lång tid tillbaka.

Byggnader och anläggningar

Vid stranden sydväst om Marpesholm står två strandbodar (se karta och fotografier nedan).

Strax intill den sydöstra reservatsgränsen och ca 125 m nordost om ”ingången” till reservatet står ett lambgift/lada. Byggnaden är dock numera starkt förfallen.

Tillgänglighet

Reservatet ligger något avskides men kan nås via en drygt en kilometer lång mindre grusväg som från länsväg 700 går fram till Marpes gård, som ligger strax söder om reservatet.

Anordningar för besökare och information

För närvarande finns inga anordningar.

Riktlinjer för den framtida skötseln av naturreservatet

Förvaltning

Länsstyrelsen i Gotlands län skall svara för förvaltningen av reservatet.

Markering av reservatets gräns

Reservatsgränsen skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar (Naturvårdsverkets handbok "Att skylta skyddad natur", s 88-101). Gränsmärkningen skall utföras av Lantmäterimyndigheten.

Skötsel av mark och vatten

Övergripande mål

Det övergripande målet för skötseln av naturreservatet Marpes är att skapa förutsättningar för upprätthållande och/eller återställande av en gynnsam bevarandestatus för de livsmiljöer och de arter som legat till grund för att Marpes föreslagits till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000 (se beslutet).

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när (1) dess naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabilt eller ökande, (2) den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den skall kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid, och (3) bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

En arts bevarandestatus anses gynnsam när (1) uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, (2) artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och (3) det finns eller sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Den viktigaste ingrediensen i den långsiktiga skötseln av Marpes skall vara **bete** med får eller nötkreatur, på sikt kompletterat med viss **underhållsröjning** av buskskiktet och bortröjning av sådan ungtall som etablerar sig på de i dag öppna områdena.

Betetrycket skall vara så hårt, att gräs- och örtvegetationen vid betessäsongens slut är väl avbetad.

Tillgänglighet

Det är ej aktuellt att öka tillgängligheten till området.

Anordningar för besökare

Information

Besökaren skall få information om reservatets naturvärden och gällande bestämmelser för allmänheten på informationstavlor som sätts upp dels på ett par ställen längs den södra gränsen, dels på ett par ställen där mindre körvägar når reservatet. Armerad plastskylt i storlek A1 med information om reservatet tas fram av Länsstyrelsen.

Tillsyn

Länsstyrelsens ambulerande tillsynsman svarar för tillsynen av reservatet.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation och övervakning av de Natura 2000-habitat och -arter som förekommer inom reservatet skall ske i enlighet med det program som beskrivs i Naturvårdsverkets rapport ”Uppföljning av Natura 2000 i Sverige”.

Källor

- Ahlén, I. & Tjernberg, M. (red.) 1996. Rödlistade ryggradsdjur i Sverige – Artfakta. ArtDatabanken, SLU.
- Aronsson, M. (red.) 1999. Rödlistade kärlväxter i Sverige. Artfakta. Vol. 1 & 2. – ArtDatabanken.
- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. – ArtDatabanken.
- Ekstam, U. m.fl. 1984. Ölands och Gotlands växtvärld. – Natur och Kultur.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 2002. Svenska alvarmarker, historia och ekologi. – Naturvårdsverkets förlag.
- Europeiska kommissionen. 2000. Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden. Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG.
- Gärdenfors, U. (red.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. – ArtDatabanken.
- Gärdenfors, U. m.fl. 2002. Hundraelva nordiska evertebrater. – Nordiska Ministerrådet & ArtDatabanken, SLU.
- Landin, B.-O. & Brusewitz, G. 1982. Naturvandringar på Fårö. – AWE/Gebers.
- Länsstyrelsen på Gotlands län. 1991. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 1. Fårö.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2000. Områden av riksintresse för naturvård i Gotlands län enligt 3 kap 6 § miljöbalken.
- Löfroth, M. (red.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. – Naturvårdsverkets förlag.
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Naturvårdsverket 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Naturvårdsverket 1997. Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1. – Rapport 4815.
- Naturvårdsverket. 2003. Bildande och förvaltning av naturreservat. Handbok.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Att skylta skyddad natur – en vägledning om skyltar, foldrar, vägvisning, gränsmarkering och Internet.
- Naturvårdsverket. 2004. Uppföljning av Natura 2000 i Sverige. Uppföljning av habitat och arter i Habitatdirektivet samt arter i Fågeldirektivet.
- Pettersson, B. 1958. Dynamik och konstans i Gotlands flora och vegetation. – Visby.
- Öhrman, R. m.fl. (red.) 2001. Fårö. Den egensinniga ön. – Fårö Hembygdsförenings Förlag.

